

Szkoły podstawowe (VII-VIII)

Szkoły średnie

Etnografia

Dział Edukacji i Promocji, tel. 67 211 07 89

Tematy lekcji muzealnych z zakresu sztuki ludowej oraz obrzędowości dorocznej odbywają się po wcześniejszym uzgodnieniu.

Archeologia

Jarosław Rola, tel. 67 211 07 82

1. Wykopaliska i odkrycia archeologiczne na Krajinie

Badania archeologiczne prowadzone są obecnie w różny sposób, nie ograniczający się tylko do klasycznych badań wykopaliskowych. Prezentacja przybliży sposób, w jaki obecnie archeolodzy prowadzą badania i pozyskują źródła niezbędne dla rekonstrukcji odległej przeszłości.

2. Szacunek dla zmarłych. Obrządek pogrzebowy na Krajinie w epokach kamienia, brązu i żelaza

Prezentacja przybliży szczegóły obrządku pogrzebowego charakterystycznego dla społeczności Krajny. Za ilustracje służą odkrycia przede wszystkim z dorzecza środkowej i dolnej Noteci.

3. Cmentarzysko z okresu średniowiecza przy ul. 11 Listopada w Pile

W prezentacji przedstawiono wyniki ratowniczych badań archeologicznych, które przeprowadzono w rezultacie odkrycia przy ul. 11 Listopada w Pile. W rezultacie pozyskano informacje, które pozwoliły na sformułowanie hipotezy o wydarzeniach związanych z przedkolacyjnym okresem rozwoju Piły.

4. Badania archeologiczne na Ziemi Nadnoteckiej

Przedstawiono tu historię badań archeologicznych prowadzonych na terenach Ziemi Nadnoteckiej – od pierwszych poszukiwań u schyłku XVIII w. i w XIX w., przez prace archeologów I połowy XX w. po wyniki ostatnich lat.

5. Badania wykopaliskowe na wczesnobrązowym cmentarzysku w Śmiardowie Krajeńskim

Stanowisko nr 1 w Śmiardowie Krajeńskim jest największym odkrytym dotąd cmentarzyskiem z wczesnej epoki brązu w Polsce. Prezentacja przybliży historię badań – sięgającą lat 1932-2010 oraz jej osiągnięcia.

6. Wczesnośredniowieczny gród w Ujściu nad Notecią, odkrycia z 2008 roku

W 2008 roku podczas przebudowy ulicy Rybackiej oraz Starego Rynku w Ujściu przeprowadzono ratownicze badania archeologiczne. Przyniosły one ogrom nowej wiedzy oraz bardzo dużo zabytków związanych z okresem wczesnopiastowskim.

7. Zanim powstała Krajenska

W łatwej do przyswojenia formie przedstawiono tu najdawniejsze dzieje Krajny i zamieszkujących je społeczności – od pojawienia się pierwszych grup koczowników po zaniku ostatniego lądolodu do pojawienia się najstarszych źródeł pisanych na tych terenach u schyłku wczesnego średniowiecza.

8. Na skrzyżowaniu szlaków – Krajna w epokach: kamienia, brązu i żelaza

W prezentacji przedstawiono dzieje zasiedlania terenów zawierających się pomiędzy dolinami Noteci, Gwdy, Debrzynki i Łobżonki – od pierwszych osadników w okresie paleolitu schyłkowego do wczesnego średniowiecza.

9. Najstarsze drogi

Prezentacja przybliża sposób, w jaki na terenach Krajny rozwijała się sieć dróg. Omówiono ich genezę, sposoby wyznaczania przebiegu, budowę technicznego zabezpieczenia na wymagających tego odcinkach. Przedstawiono również sposoby rekonstruowania archaicznej sieci drożnej i wyniki prowadzonych w tym kierunku prac.

10. Dolina Noteci – brama czy bariera

W potocznej świadomości dolina Noteci oceniana jest jako poważna bariera, utrudniająca czy wręcz ograniczająca w przeszłości kontakty pomiędzy terenami Pomorza i Wielkopolski. Prezentacja rozprawia się z tym mitem.

11. Przed lokacją – osadnictwo w rejonie dzisiejszej Piły od epoki kamienia do XV w.

Prezentacja przedstawia historię zasiedlania terenów, na których rozwija się dzisiejsza Piła. Przybliżono poszczególne etapy osadnictwa i strefy najchętniej zasiedlane – od paleolitu schyłkowego do okresu lokacji miasta w XV w.

Historia

Marek Fijałkowski, tel. 67 211 07 83

1. Piła i region nadnotecki w zbiorach Muzeum Okręgowego w Pile

Zajęcia kierowane są do wszystkich którzy na temat miasta i regionu chcą wiedzieć więcej, ale i dla tych którzy dopiero zaczynają interesować się historią regionu. Wykładana tu historia oparta jest o nieme źródła, którymi są zbiory muzealne...

2. Historia Piły ulicami pisana

Czy z nazw ulic miasta można wyczytać jego historię? Jak miasto zmieniało swój kształt, a ulice swój bieg i co ciekawego można było zobaczyć przechadzając się wędrując po starej Pile? Może wśród tych opowieści usłyszysz historię ulicy na której mieszkasz...

3. Polacy, Niemcy, Żydzi w Pile

Przed II wojną światową Piła była miastem zamieszkałym przez trzy nacje: Polaków, Niemców i Żydów. Podczas wykładu można dowiedzieć się jak żyli, gdzie posiadali swoje świątynie i jaki ślad swojej obecności zostawili w mieście.

4. Dzieje kościoła katolickiego pod wezwaniem Świętych Janów w Pile

Kościół św. Janów był najstarszym kościołem w Pile. Jego historia sięga XVII w., choć wcześniej istniał jako kościół drewniany. To tu był ochrzczony Stanisław Staszic, i z tego okresu pochodzą rzeźby prezentowane w muzeum. Zajęcia opowiadają o historii tej istniejącej dziś tylko w świadomości mieszkańców miasta – świątyni.

5. Pilskie bractwo kurkowe

Pilskie Bractwo Kurkowe działało do XVIII w., a po 1989 r. reaktywowało swoją działalność. Jeśli chcesz usłyszeć jego dzieje zapraszamy na lekcję muzealną, która oprócz historii ukazuje pamiątki ze zbiorów pilskiego muzeum.

6. Pamiątki po szlachcie i ziemiaństwie Północnej Wielkopolski ze zbiorów Muzeum Okręgowego w Pile

Najstarsze pamiątki szlacheckie w zbiorach pilskiego muzeum pochodzą z XVII w., najmłodsze z XX w. Wśród nich odnaleźć można stare zdjęcia, obrazy, dokumenty.

7. Bitwa pod Ujściem 1655

Ujście to miasto leżące nad rzeką Gwdą i Notecią. W lipcu 1655 r. rozegrało się tu ważne wydarzenie dla historii Polski. Jak przebiegała bitwa pod Ujściem i jakie miała znaczenie dla przebiegu Potopu Szwedzkiego – tego można dowiedzieć się podczas lekcji muzealnej.

8. Ziemie północnej Wielkopolski w dobie Księstwa Warszawskiego

Księstwo Warszawskie – jako namiastka państwa polskiego – powstało w 1807 r. Konstytucję Księstwu nadał osobiście Napoleon Bonaparte. Zajęcia opowiadają o tym, jak potoczyły się losy Wielkopolski w tym okresie.

9. Powstanie Wielkopolskie w rejonie nadnoteckim

Powstanie Wielkopolskie było jednym z najważniejszych wydarzeń XX w. Wybuchło w grudniu 1918 r., a więc tuż po zakończeniu działań I wojny światowej. Lekcja daje pogląd na temat tego jak doszło do powstania i jak wyglądał jego przebieg w rejonie nadnoteckim.

10. Wrzesień 1939 w regionie nadnoteckim

1 września o godzinie 1.40 oddziały niemieckie zaatakowały Jeziorki, gdzie w obronie urzędu celnego poległ kapral Piotr Konieczka. Tak rozpoczęła się II wojna światowa w regionie nadnoteckim... O tym co było dalej usłyszeć można podczas lekcji w muzeum.

11. Drogi do Niepodległości

W listopadzie 1918 r. Polska odzyskała niepodległość. Jednak droga do jej osiągnięcia była prowadzona przez pokolenia. Oznaczała walkę w powstaniach narodowych, a także udział w I wojnie światowej. O tym jak dokładnie wyglądała można dowiedzieć się podczas proponowanych zajęć, które wzbogaci pokaz multimedialny.

12. Pamiątki Straży Granicznej w zbiorach Muzeum Okręgowego w Pile

Co wspólnego miała Straż Graniczna z naszym regionem? Kiedy powstała i jakie formacje zastąpiła? Jakie pamiątki po sobie zostawiła? Odpowiedzi na te i inne pytania szukać można w zbiorach pilskiego muzeum...

13. Dzieje zamku Drahim

W malowniczej krainie Pojezierza Drawskiego, na przesmyku pomiędzy jeziorami Drawskim a Żerdnem, położony jest zamek Drahim. Poznaj historię tego warownego zamku uczestnicząc w lekcji muzealnej.

Historia sztuki

Gabriela Marzec, tel. 67 211 07 89

1. Muzeum od podszewki

Jaką drogę musiał przebyć zabytkowy obiekt zanim trafił na wystawę w muzeum? Kiedy *muzealia* stają się *eksponatami*? Jak odróżnić *sygnaturę* od *numeru inwentarzowego*? Uczeń ma niecodzienną szansę spojrzeć na zabytek z innej perspektywy, oczyma muzealnika.

2. Sarmatyzm w sztuce - portret sarmacki, trumienny, polski strój szlachecki, dwór staropolski

Ideologia sarmatyzmu w XVII w. stała się domeną polskiej szlachty. Sarmaci pozostawili po sobie liczne ślady w postaci wytworów kultury i sztuki materialnej. W terminologii polskiej historii sztuki na stałe zagościły *pasy kontuszowe*, czy *portret trumienny*, który nie ma drugiego takiego odpowiednika w skali światowej.

3. Secesja - cechy nowego stylu na przykładzie wystroju salonu secesyjnego

W 1897 r. w Wiedniu kilku młodych, zbuntowanych artystów malarz Gustave Klimt, projektant mebli Josef Hoffman oraz architekt Otto Wagner zawiązuje stowarzyszenie *Sezession* (*łac. Secessio-odłączenie się*). Od czego chcieli się odciąć ci młodzi ludzie, co burzyło ich zmysł estetyczny i co takiego zaproponowali w zamian, skoro ten nowoczesny styl stał się modny w całej Europie i poza nią, wydając wielu wybitnych artystów również w Polsce?

4. Od rokoka do secesji - wystrój dawnych wnętrz mieszkalnych

To historia wystroju dawnych wnętrz mieszkalnych w zarysie. Uczniowie mają niezwykłą okazję wyruszyć w podróż w czasie, która trwa przeszło sto lat, od końca XVIII do początku XIX w. W klimat epoki rokoka, empiru, biedermeieru, eklektyzmu i secesji wprowadzą nas stylowe salony wraz z ich wyposażeniem. Są to pięknie zdobione, wielofunkcyjne meble, zgodne z gustami i potrzebami danej epoki m. in.. stolik do gry w szachy, krzesło nożycowe, nician, praska, sekretera czy staropolska gotowalnia.

5. Ornament w sztuce użytkowej i jego rola

Już w starożytności człowiek ozdabiał przedmioty codziennego użytku. Motywy zdobnicze zapożyczał zwykle z otaczającego go świata flory i fauny, nadając im rozmaite, niekiedy fantastyczne formy. Grecy upodobali sobie liście palmy czy

akantu. Świat antyczny niezmiennie fascynował artystów kolejnych epok, stąd fryz palmetowy z egipskim kwiatem lotosu wieńczy empirowe lustro, zaś akant w rodzimym wydaniu kwitnącego ostu uwiecznił malarz na secesyjnym parawanie. Ornament w sztuce zdobniczej stale ewoluował, a każda epoka wprowadzała nowe wzory: jaskółczy ogon, rocaille, koguci grzebień, meander,... Podobnych odkryć można dokonać bardzo wiele w stylowych wnętrzach naszego Muzeum.